

DR. NAGY ANDOR
főiskolai magántanár
Eger

Dr. Zrinszky László: Tájékozódás, tanulás, tudás

A szerző témaválasztása ez esetben is rendkívül szerencsés. A három fogalom aktualitása vitathatatlan, a fogalmak tartalmának tudományos megjelenítése, elemző bemutatása Zrinszky professzor elismerésre méltó munkásságának újabb gyümölcse.

Évtizedek óta kísérem megkülönböztetett figyelemmel a mesterek egyik kiváló mesterének, a Magyar Tudományos Akadémia doktorának sokirányú oktatói, kutatói, vezetői, szerkesztői tevékenységét. Életem egyik legszebb élményeként emlékezem arra az időre, amikor az általa vezetett pedagógiai tanszék munkatársa lehettem, előadásait hallgathattam, az egri főiskolán kollégája, az MTA-n kandidátusi és doktori védéseken „beosztottja” voltam. Több munkám jóakaró lektorát is tisztelhettem személyében. A neveléstudomány, a pedagógia, az andragógia művelője, kutatója, oktatójaként egyetemeken és főiskolákon, a doktori iskolában való szereplése mindmáig maga a csodálatos életmű.

Amikor e kötete megjelent, 80 éves volt. A szerző azonban kortalannak tűnik mindazok számára, akik megismerik munkáját a tájékozódásról, a tanulásról, a tudásról akkor is, ha személyesen nem találkozhattak vele.

Tájékozódás, korunk egyik kihívása. Lehet egyáltalán jól tájékozott valaki a mai világban, amikor a technikai eszközök valósággal áramoltatják az információkat, amikor az egyedüli állandó a változó. Az információtömeg tudatos kezelése valóságos művészetté vált, a személyiség megújulásának, az agy karbantartásának fontos eszköze. A tájékozódás a szerző szerint nem más, mint az információszerzés és -tárolás. A Cicero óta jól ismert információ fogalma is óriási változáson ment át, amíg eljutott az információrobbanásig. Az információszerzés jelenünkben gyorsabb, könnyebb, egyszerűbb, mint korábban. Ez a megállapítás vonatkozik az információkínálatra is. A tájékoztatás, a kínálat sokasága alig áttekinthető, a válogatás megközelítése egyre nehezebb a korszerűség bonyolultsága miatt.

Szinte hihetetlennek tűnik az az állítás, hogy valaki is jelenünkben általában jól tájékozott. Még a legszűkebb szakmában is ritka a jól tájékozottság, hiszen amit tegnap még újként megismert valaki is, holnap már vitatható az értéke, sőt akár elavulttá is válhatott.

Dr. Zrinszky László a címet adó három fogalmat három fejezetben tárgyalja. A tájékozódás után a második fejezetben a tanulás jelenik meg. E fogalom jelentőségének változása szintén nyomon követhető. Korábban az oktatást azonosítottuk a tanítással. A tanítást kapcsoljuk a tanuláshoz, és a két fogalmat azonosítjuk az oktatással. Sőt, a fogalomban a tanulásra helyezük a hangsúlyt. A szerző a tanulás folyamatát a fejlett értelmi képességekkel, a figyelemmel, a gondolkodással kapcsolja össze, kiemelve azok jelentős szerepét. E fejezetben olvashatunk a hallás, illetve a látás útján szerzett tudásról, a tudás megszilárdításáról, a játékos tanulásról, befejezésül a „tanulás forradalmáról”.

Az utóbbi két alcím akár két önálló kötet címeként is szolgálhatna. A játék szerepe a gyermeki korban különös jelentőséggel bír. Idézzük a szerzőt: „a játék mozgósítja a gyermek rejtett képességeit, feloldja gátlásait, felfokozva érdeklődését. A játék szükséglete a gyermek-

nek. E. Claparede szerint „az a felvonóhíd – mármint a játék –, melyen át az élet benyomulhat az iskola várába”. Hányszor fogalmazódott meg részünkről is, hogy az óvodák ne utánozzák az iskolákat! A „játszani is enged!” felszólítás máig érvényes.

Forradalma van a tanulásnak? Valóban alapvető e változás? Tudomásul kell venni a perspektívát: a tudástársadalom megvalósulását, amely csak a tanulás útján jöhet létre. Tanulni viszont tudni kell. Ez esetben is alapvető személyiségünk ismerete, a helyes tanulási szokások kialakulása, a motiváltság, a fejlett értelmiképesség-rendszer és a szabadidő.

Forradalma van valóban a tanulásnak akár a tömegesség miatt is. Gyermekek, felnőttek, idősek döbben rá a tanulás szükséges voltára a tudás felértékelődésének világában. Reménykedjünk a tudás értékesebbé válásában szép hazánkban is, ahol annyi diplomás soha nem volt, mint jelenünkben.

Tudás... A kötet cím harmadik szava, amiről a harmadik fejezetben fejt ki a szerző mondanivalóját. Azért kell tanulnunk, hogy tudjunk. Azt is tudnunk kell tehát, hogy tanulnunk kell az iskolában, majd egész életünk folyamatában az iskolájában. Mit tudunk a tudásról, az intelligenciáról? Erre kapunk válaszokat a fejezet bevezetőjében, majd a mindennapi gondolkodásról, ill. tudásról fejt ki mondanivalóját a szerző klasszikusokra hivatkozva. Dr. Zrinszky László egyik sarkalatos megállapítása szerint a mindennapi tudás világában van otthon a józan ész (paraszti ész), ami demokratikus.

A világról és önmagunkról való tudásról olvashatunk a következőkben újszerű, ill. már jól ismert gondolatokat, például az önismeret fontosságáról, hivatkozva dr. Koncz István professzor és Mohás Livia kiváló munkáira.

A „mindentudás kulcsát”, az egyetemes bölcsességet eleveníti fel a szerző a következőkben, amelyek végkövetkeztetése, hogy a tanulás mesterség, amit mindenkinek meg kell tanulnia.

A harmadik fejezet befejező része a tudásról és a műveltségről szól, benne többek között az általános műveltség korszerű értelmezéséről.

A kötet utószava nem „összefoglalás”, nem is a „tanulások levonása”, hanem igazi utószó, ami sugárzik a szerző szerénységéből, örökös elégedetlenségéből, önbírálatából. „Jobb lett volna többet mondani”... persze, hogy jobb! Akit azonban nem elégtett ki, amit Zrinszky professzor mondott, törje fejét, mondjon többet. Professzor Uram, ilyen kötet megírása után nem kell mentegetőzni!

Aki többet akar, annak ott a felhasznált, ill. ajánlott irodalomnak a kötetben található gazdag választéka.

Tanár Urunk! Köszönjük ezt a kötetet is, amit nem csupán az oktatók és a tanárjelöltek tudnak hasznosítani – ahogy Te nekik szánod csupán –, de mindazok, akiket érdekel a tájékozódás, a tanulás, a tudás.

Urbis Kiadó, Budapest, Mesterek Mesterei sorozat.